

Doniyor kitobi — bir yuz uchinchi

Bashoratni ochish: bashoratiy tuzilmalarining uch karra tatbiqini anglash

Jeff Pippenger

2024-02-29

Biz bashoratning uch karra tatbiqlarini ko‘rib chiqib kelmoqdamiz. Buni shuning uchun qilmoqdamizki, Rabbiy 1989-yilda, “oxirzamonda”, Sovet Ittifoqining qulashi bilan Doniyor o‘n birinchi bobining so‘nggi olti oyatini muhrdan ochganida, Xudoning o‘sha avloddagi xalqini sinash uchun mo‘ljallangan “bilimning ortishi” yuzaga kelganini aniqlaylik.

Va u dedi: Yo‘lingdan bor, ey Doniyor; chunki bu so‘zlar oxirzamon vaqtigacha yopiq va muhrlangan turadi. Ko‘plar poklanadi, oq qilinadi va sinaladi; ammo fosiqlar fosiqlik qiladilar; fosiqlarning hech biri tushunmaydi; lekin donolar tushunadilar. Doniyor 12:9, 10.

Yahudo qabilasining Arsloni biror haqiqatning muhrini ochgan har safar, Shayton o‘sha xabarga qarshilik ko‘rsatish uchun ish yuritadi. Doniyor o‘n birinchi bobining o‘sha so‘nggi oyatlarida ochib berilgan haqiqatlarga qarshi ko‘rsatilgan qarshilik, ochib berilgan haqiqatlarni yemirish uchun ilgari surilgan xatolarga qarshi muqaddaslangan himoya mustahkam turishi uchun, oyatlar bilan bog‘liq haqiqatlarni yanada chuqurroq o‘rganishga majbur qildi. O‘sha munozara o‘rtasida ayon qilingan tamoyillardan biri, bashoratning uch karra tatbiqi edi. Bu dastlab Doniyor kitobidagi “kundalik” nimani anglatishini (majusiylilik) to‘g‘ri tushunish zarurati va “kundalikning olib tashlanishi” bilan bog‘liq to‘g‘ri tarix (milodiy 508-yil) munosabati bilan anglab yetildi.

Uch xarob qiluvchi kuchning bashoratning asosiy tuzilmasi sifatida e‘tirof etilishi, Milleritlar bashorat tuzilmasining dastlabki ikki xarob qiluvchi kuch ekanligi bilan hamohang edi; shuningdek, Milleritlarning “kundalik”ni majusiylilik deb aniqlashi, Daniel o‘n birinchi bobining so‘nggi olti oyatiga muvofiq keladigan tarixni taqdim etdi; Sister White aytganidek, shunday bo‘lishi lozim edi. Shunday qilib, oxirzamon paytida 1989 yilda muhrlanmagan bilimga qarshi ko‘rsatilgan qarshilik, bilim ortib borgani sayin, yanada buyukroq nurni yuzaga chiqardi, va u, shuningdek, uchinchi farishta harakati uchun muayyan qoidalar ham aniqlab berdi; bu qoidalar Uilyam Miller tomonidan birinchi farishta harakatida jamlangan va qo‘llanilgan ayrim bashoriy qoidalarining rivojlanishiga hamohang edi.

Biz uchta Rimning uch karra tatbiqini, Bobilning uch qulashini va uch Ilyosni ko‘rib chiqdik hamda endi Ahd Xabarchisi uchun yo‘l tayyorlaydigan uch xabarchini ko‘rib chiqmoqdamiz. Biz uchta Rim bilan Bobilning uch qulashlari o‘rtasida, shuningdek yo‘l tayyorlaydigan uch Ilyos va uch xabarchi o‘rtasida ham yaqin ustma-ust tushish va parallelizm mavjudligini aniqladik. Oxirgi kunlarda Uilyam Miller ham, Future for America ham uchinchi Ilyosni, shuningdek yo‘l tayyorlaydigan uchinchi xabarchini ifodalaydi. Iso har doim bir narsaning oxirini boshqa bir narsaning boshlanishi orqali tasvirlaydi, va birinchi farishtaning harakati uchinchi farishtaning harakatiga parallel keladi.

“Xudo Vahiy 14-bobdagi xabarlariga bashoratlar silsilasida o‘z o‘rnini bergan, va ularning ishi bu yer tarixining yakunigacha to‘xtamasligi kerak. Birinchi va ikkinchi farishtaning xabarlari hanuz bu zamon uchun haqiqatdir va ular bundan keyin keladigan xabar bilan yonma-yon davom etishi lozim. Uchinchi farishta o‘z ogohlantirishini baland ovoz bilan e‘lon qiladi. «Bulardan keyin, — dedi Yuhanno, — men osmondan tushib kelayotgan, buyuk qudratga ega bo‘lgan boshqa bir farishtani ko‘rdim, va yer uning ulug‘vorligidan yorishdi». Ana shu yoritishda uchala xabarning nurining barchasi birlashadi.” The 1888 Materials, 803, 804.

Birinchi va ikkinchi farishtalarning harakati Uilyam Miller tomonidan boshqarilgan. Opa Uayt Millerni “tanlangan xabarchi” deb ataydi.

“Uilyam Miller Shaytonning shohligiga xalaqit berayotgan edi, va ashaddiy dushman nafaqat bu xabarning ta‘sirini bartaraf etishga, balki xabarchining o‘zini ham yo‘q qilishga intildi.” Prophecy Ruhi, 4-jild, 219.

U, shuningdek, Miller Ilyos va Yahyo Cho‘mdiruvchi timsollarida gavdalanirilganini ham ko‘rsatadi.

“Minglab kishilar Uilyam Miller va‘z qilgan haqiqatni qabul qilishga yetaklandi, va xabarni e‘lon qilish uchun Ilyosning ruhi va qudratida Xudoning xizmatkorlari ko‘tarildi. Iso Masihning oldindan yo‘l tayyorlovchisi bo‘lgan Yuhanno singari, ushbu tantanavor xabarni va‘z qilganlar boltaning tig‘ini daraxtning ildiziga qo‘yishga va odamlarni tavbaga munosib mevalar keltirishga da‘vat etishga majbur ekanliklarini his qildilar.” Early Writings, 233.

Iso Masihning so‘zlariga ko‘ra ikkinchi Ilyos bo‘lgan Yahyo cho‘mdiruvchi, shuningdek, Ahd Xabarchisi uchun yo‘l tayyorlashi kerak bo‘lgan birinchi xabarchi ham edi. Shunday ekan, uchinchi farishtaning harakati bir “tanlangan xabarchi”ga ega bo‘lishi ayon bo‘ladi. O‘sha xabarchi Ilyos, Yahyo cho‘mdiruvchi va William Miller tomonidan timsollangan bo‘ladi. Miller bilan birga bu ikki tanlangan xabarchi Vahiy o‘n to‘rtinchi bobdagi uch farishta harakatining boshlanishi va yakunini ifodalaydi va shu tariqa ular birgalikda ham uchinchi Ilyosni, ham Ahd Xabarchisi uchun yo‘l tayyorlashi kerak bo‘lgan uchinchi xabarchini ifodalaydi.

Boshlanish yoki yakunning tanlangan xabarchisining xabarini rad etish o‘limdir, va Future for America xabari “qator ustiga qator”ning bashoratli tatbiqiga asoslanadi; bu esa keyingi yomg‘irning metodologiyasidir. “Qator ustiga qator”ning tatbiqi orqali Millerchilar harakati Future for America harakatining timsoli bo‘lgani aniqlanadi. Millerchilar tarixidagi bir yo‘lko‘rsatkich — “tanlangan xabarchi” bo‘lgan William Millerdir. O‘sha yo‘lko‘rsatkichni rad etish xabarni rad etishdir; shu tariqa Adventizmning boshlanishi va yakuni orqali tanlangan xabarchini rad etish xabarni ham rad etish ekani tasdiqlanadi, chunki xabar tanlangan xabarchini belgilaydi. Demak, xabarni rad etish xabarchini rad etishdir va aksincha. Raqsschisiz raqs bo‘lmaydi.

“Menga Masihning birinchi kelishi haqidagi e‘lon yana ko‘rsatildi. Yahyo Ilyosning ruhi va qudratida Isoning yo‘lini tayyorlash uchun yuborilgan edi. Yahyoning guvohligini rad etganlar Isoning ta‘limotlaridan foyda ko‘rmadilar. Uning kelishini oldindan bildirgan xabarga qarshiliklari ularni U Masih ekaniga doir eng kuchli dalillarni ham osonlik bilan qabul qila olmaydigan holatga qo‘ydi. Shayton Yahyoning xabarini rad etganlarni bundan ham uzoqroq

borishga, Masihni rad etish va xochga mixlashga yetakladi. Buni qilish bilan ular o'zlarini Hosil bayrami kunidagi barakani qabul qila olmaydigan holatga qo'ydilar; o'sha baraka ularga samoviy muqaddasxonaga kirish yo'lini o'rgatgan bo'lur edi. Ma'bad pardasining yirtilishi yahudiylarning qurbonliklari va marosimlari endi qabul qilinmasligini ko'rsatdi. Buyuk Qurbonlik keltirilgan va qabul qilingan edi, Hosil bayrami kunida tushgan Muqaddas Ruh esa shogirdlarning fikrini yerdagi muqaddasxonadan samoviy muqaddasxonaga qaratdi; Iso O'z qoni bilan o'sha yerga kirgan edi, toki O'z kafforatining ne'matlarini shogirdlari ustiga yog'dirsin. Ammo yahudiylar to'la zulmatda qoldilar. Ular najot rejasiga doir ega bo'lishlari mumkin bo'lgan barcha nurni yo'qotdilar va hanuz o'zlarining behuda qurbonliklari hamda nazrlariga ishonishda davom etdilar. Samoviy muqaddasxona yerdagining o'rnini egallagan edi, biroq ular bu o'zgarishdan bexabar edilar. Shu sababli ular muqaddas joydagi Masihning vositachiligidan foyda ko'ra olmadilar.

“Ko'plar yahudiylarning Masihni rad etib, xochga mixlatishdagi yo'liga dahshat bilan qaraydilar; va Uning sharmandali haqoratlar tarixini o'qir ekanlar, ular Uni sevamiz, deb o'ylaydilar va Butrus qilganidek Uni inkor etmagan bo'lardik, yoki yahudiylar qilganidek Uni xochga mixlatmagan bo'lardik, deydilar. Ammo barcha insonlarning qalbini o'qiydigan Xudo, ular Iso uchun his qilamiz, deb da'vo qilgan o'sha sevgini sinovdan o'tkazdi. Butun osmon birinchi farishtaning xabari qanday qabul qilinishini eng chuqur qiziqish bilan kuzatdi. Lekin Isoni sevishini da'vo qilgan, xoch haqidagi voqeani o'qiganda ko'z yosh to'kkan ko'plar Uning kelishi haqidagi xushxabarni masxara qildilar. Xabarni quvonch bilan qabul qilish o'rniga, uni aldanish, deb e'lon qildilar. Ular Uning zohir bo'lishini sevganlardan nafratlandilar va ularni jamoatlardan chiqarib yubordilar. Birinchi xabarni rad etganlar ikkinchisidan foyda ko'ra olmadilar; shuningdek, ularni osmondagi muqaddas maskanning eng muqaddas joyiga Iso bilan imon orqali kirishga tayyorlashi kerak bo'lgan yarim tun nidosidan ham foyda ko'rmadilar. Va avvalgi ikki xabarni rad etish orqali ular o'z tushunchalarini shu qadar qorong'ilashtirib yubordilarki, eng muqaddas joyga olib boradigan yo'lni ko'rsatuvchi uchinchi farishtaning xabarida hech qanday nur ko'ra olmaydilar. Men ko'rdimki, yahudiylar Isoni xochga mixlaganlari kabi, nomigagina jamoatlar ham bu xabarlarini xochga mixlaganlar; shuning uchun ular eng muqaddas joyga eltuvchi yo'l haqida hech qanday bilimga ega emaslar va u yerda Isoning shafaotidan foyda ko'ra olmaydilar. O'zlarining foydasiz qurbonliklarini keltirgan yahudiylarga o'xshab, ular ham Iso tark etgan bo'lmaga foydasiz ibodatlarini taqdim etadilar; va bu aldovdan mamnun bo'lgan shayton diniy tusga kiradi hamda o'zini masihiy deb da'vo qiluvchi bu kishilarning ongini o'ziga og'diradi, o'z qudrati, alomatlari va yolg'on mo'jizalari bilan ish ko'rib, ularni o'z tuzog'iga mahkam bog'laydi.” Ilk Yozuvlar, 259–261.

Yuhanning guvohligini rad etganlar Iso ta'limotlaridan foyda ko'rmadilar; birinchi xabarni rad etganlar esa ikkinchisidan foyda ko'ra olmadilar; ular yarim tun faryodidan ham foyda ko'rmadilar. Yuhanning xizmati Masihning cho'qintirilishidan oldin bo'lib, shundan ko'p o'tmay U O'z xizmatining boshida ma'badni pokladi. Millerning xizmati esa Masih 1844-yil 22-oktabrda to'satdan kelganida Levi o'g'illarini poklashi uchun tayyorladi. Bu ikki guvohning har ikkisi ham yo'lni tayyorlovchi xabarchini rad etish o'limga tengdir.

Ahdning Xabarchisi sifatidagi xizmatida Masih tomonidan amalga oshirilgan tozalash va poklash, najot xabarini dunyoga yetkazish ishini bajaradigan bir xalqni ko'tarish maqsadida edi. Bu ish ijro

hukmi boshlanadigan vaqtni ifodalovchi davrdan oldin bajariladi. Shogirdlar tarixida Quddusning vayron qilinishi ijro hukmini ifodalaydi, Adventizm esa o'sha ishni bajarish borasidagi o'z mas'uliyatidan yuz o'girdi, biroq Rabbii ularni bir joyga to'plashga harakat qilgan edi. U O'z xalqini 1850-yilgi jadvalni ular dunyoga olib chiqishlari mumkin bo'lgan xabarning grafik ifodasi sifatida nashr etishga yetaklagan edi.

“Xudoning irodasi Isroilning sahroda qirq yil sarson bo'lib yurishi emas edi; U ularni to'g'ridan-to'g'ri Kan'on yurtiga olib kirishni va u yerda muqaddas, baxtiyor xalq sifatida o'rnatishni istagan edi. Ammo «ular imonsizlik tufayli kira olmadilar». Ibroniylarga 3:19. Orqaga qaytishlari va murtadliklari sababli ular sahroda halok bo'ldilar, va Va'da qilingan Yurtga kirish uchun boshqalar ko'tarildi. Xuddi shuningdek, Masihning kelishi shunchalik uzoq kechikishi va Uning xalqi gunoh hamda qayg'u olamida shuncha yillar qolib ketishi ham Xudoning irodasi emas edi. Ammo imonsizlik ularni Xudodan ajratdi. U ularga tayinlagan ishni bajarishdan bosh tortganlari uchun, xabarni e'lon qilishga boshqalar ko'tarildi. Dunyoga rahm-shafqat qilib, Iso O'z kelishini kechiktirmoqda, toki gunohkorlar ogohlantirishni eshitish va Xudoning g'azabi to'kilib tushishidan oldin Unda panoh topish imkoniga ega bo'lsinlar.” Buyuk Kurash, 458.

Agar adventizm o'z imonini mahkam tutganida edi, “ularning ishi tugallangan bo'lar edi.”

“Agar adventistlar 1844-yildagi buyuk umidsizlikdan keyin o'z e'tiqodlarida sobit turganlarida va Xudoning ochilib borayotgan ilohiy yo'l-yo'rig'iga birlashgan holda ergashganlarida, uchinchi farishtaning xabarini qabul qilib, Muqaddas Ruhning qudrati ila uni dunyoga e'lon qilganlarida edi, ular Xudoning najotini ko'rgan bo'lur edilar, Rabbii ularning sa'y-harakatlari bilan qudrat ila ish ko'rgan bo'lur edi, ish yakunlangan bo'lur edi va Masih shu paytgacha O'z xalqini mukofotini olish uchun qabul etishga kelgan bo'lur edi. Ammo umidsizlikdan keyin kelgan shubha va noaniqlik davrida advent imonlilarining ko'plari o'z e'tiqodlaridan voz kechdilar.... Shu tariqa ish to'sib qo'yildi va dunyo zulmatda qoldi. Agar butun Adventist tanasi Xudoning amrlariga va Isoning imoniga tayangan holda birlashganida edi, bizning tariximiz naqadar boshqacha bo'lur edi!” Evangelism, 695.

1844 yilning bahorida Ahdning Xabarchisi Millerchilar harakatini pokladi, so'ngra kuzda uchinchi farishtaning xabarini olib keldi. Miller, uning xabari va u ifoda etgan harakat o'nta bokira haqidagi masalni bajo keltirgan edi. Nyu-Xempshir shtatining Exeter shahridagi lager yig'inida Yarim Tun Nidosi xabari yetib keldi va ikki qisqa oy ichida bokiralardan qaysilarida moy borligi namoyon bo'ldi. Ikki toifa ayon qilindi, va uchinchi farishta qo'lida yeyilishi lozim bo'lgan xabar bilan keldi, ammo dono bokiralar “shubha va noaniqlik davri”da “o'z imonlaridan voz kechdilar”.

“Shubha va noaniqlik davri” Uning o'limida shogirdlar orqali ifodalangan edi, ammo uchinchi kuni U O'zining tirilishi haqidagi xabarni shogirdlariga ochib bera boshladi, va ular “imonlarini yo'qotmadilar.” Birinchi va ikkinchi farishta xabarlari harakatining dono bokiralari uchun shubha va noaniqlik davri taxminan uch yil davom etdi; shundan so'ng Rabbii Opa Uaytga O'z xalqining qoldig'ini yana yig'ish uchun O'z qo'lini uzatganini vahiy qildi. U O'z xalqini nashriyot ishini boshlashga va Habakkukning ikkinchi jadvalini tayyorlashga yetakladi, biroq “advent imonlilarining ko'plari imonlarini yo'qotdilar.... Shu tariqa ish to'xtatib qo'yildi va dunyo

zulmatda qoldi.”

1849-yilda birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarining tanlangan xabarchisi Uilyam Miller dafn etildi. Agar 1844-yil 22-oktabrdagi dono bokiralar “o‘z imonlarini mahkam tutib, Xudoning ochilib borayotgan ilohiy boshqaruvi ortidan birlashgan holda borganlarida,” Rabbiiy Ilyosning ruhi va qudratida boshqa bir xabarchini ko‘targan bo‘lur edi. Buning o‘rniga, “Masihning kelishi” “kechiktirildi va Uning xalqi” qadimgi Isroilga “xuddi shu tarzda” o‘xshab, “gunoh va g‘am-alam bu dunyosida” “ko‘p yillar” “qoladigan” bo‘ldi.

1863-yildagi isyondan bir yuz yigirma olti yil o‘tgach, Rabbiiy uchinchi farishtaning tanlangan xabarchisini ko‘tardi. Uning ishi, bir tomondan, Ahd Xabarchisining to‘satdan O‘z ma‘badiga kelishi va tergov hukmining yakunlovchi manzaralari davomida bir yuz qirq to‘rt ming bilan ahd munosabatiga kirishi uchun yo‘lni tayyorlashdan, boshqa tomondan esa, yaqinlashib kelayotgan Yakshanba qonunidan boshlanadigan Ijro Hukmi davrida Axab, Izabel va uning payg‘ambarlari uch tomonlama ittifoqiga qarshi turadigan xabarni taqdim etishdan iborat edi.

Yo‘lni tayyorlaydigan uchinchi xabarchi Tergov Hukmining yakuniy sahnalari davomida bir ishni, bir xabarni, bir xabarchini va bir harakatni ifodalaydi. Uchinchi Ilyos Ijro Hukmining yakuniy sahnalari davomida bir ishni, bir xabarni, bir xabarchini va bir harakatni ifodalaydi. Yo‘lni tayyorlaydigan xabarchining xabari va Ilyosning xabari Vahiy kitobining sakkizinchi bobidan o‘n birinchi bobigacha bayon etilgan uch Voyning uchinchisi haqidagi xabardir.

Yo‘lni tayyorlovchi xabarchi bilan ifodalangan tarixda uchinchi Vayning xabari, Laodikiyadagi Adventizmni: “Mendan olovda sinalgan oltin sotib olgin, toki boy bo‘lgaysan; va oq kiyim, toki kiyingaysan va yalang‘ochligingning uyati ko‘rinmasin; hamda ko‘zlaringga surtish uchun ko‘z malhami olgin, toki ko‘rgaysan”, deb chaqiruvchi Karnayni ifodalaydi. Bu Xudoning sevgisi haqidagi xabardir; u Xudoning xalqiga ularning gunohlarini ko‘rsatadi, chunki U sevganlarning “qancha ko‘pi bo‘lsa”, ularni “tanbeh beradi va tarbiyalaydi.” Bu Masihning solihligi haqidagi xabardir; u insonlarni Uning ahloqini qabul qilishga chorlaydi; bu ahloq Ahd Xabarchisi jon ma‘badini poklash ishini amalga oshirayotgan vaqt davrida namoyon bo‘ladi, va shuning uchun U sevganlarini Uning ahloqini namoyon etishga hamda “g‘ayratli bo‘lgan va tavba qilgin”, deb chaqiradi, chunki U sinov muddatining yopilishini ifodalovchi taqsimot “eshigi oldida”dir; o‘sha yerda U Laodikiyadagi Adventizmni O‘z “og‘zidan chiqarib yuboradi.” O‘sha taqsimot “eshigi” U “ochadi va hech kim yopmaydi; yopadi va hech kim ochmaydi” bo‘lgan eshikdir.

“Qator ustiga qator” tamoyilini qo‘llash orqali hal etiladigan bir zohiriy qarama-qarshilik mavjud, biroq ko‘plar bu zohiriy qarama-qarshilikni hatto payqamasligi ham mumkin. U hal etilganda, yaqin orada chiqadigan Yakshanba qonuni paytida yuz beradigan Tergov hukmidan Ijro hukmiga o‘tishga yanada ravshanlik qo‘shadi. U, Pentikost Amerika Qo‘shma Shtatlarida yaqin orada chiqadigan Yakshanba qonunining timsoli ekanini qabul qilish orqali hal etiladi. Tergov hukmida yo‘lni tayyorlaydigan ramz sifatidagi uchinchi xabarchi haqidagi mulohazamizni, uchinchi Ilyosning Ijro hukmining ramzi ekaniga qarama-qarshi qo‘yilgan holda, yakunlash uchun biz ushbu zohiriy qarama-qarshilikni ko‘rib chiqamiz.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Uchinchi farishtaning xabarini e’lon qilishda birlashadigan farishta butun yer yuzini o‘zining ulug‘vorligi bilan yoritishi kerak. Bu yerda butun dunyo miqyosidagi va misli ko‘rilmagan qudratga ega bo‘lgan bir ish oldindan aytilgan. 1840–44 yillardagi advent harakati Xudoning qudratining ulug‘vor namoyoni bo‘ldi; birinchi farishtaning xabari dunyodagi har bir missionerlik maskaniga yetkazildi, va ayrim mamlakatlarda XVI asrdagi Islohotdan beri biror yurtda guvoh bo‘lingan diniy qiziqishlarning eng buyugi kuzatildi; ammo bularning barchasidan uchinchi farishtaning so‘nggi ogohlantirishi ostidagi qudratli harakat oshib ketadi.

“Ish Hosiliya kuni dagiga o‘xshash bo‘ladi. Xushxabar ishining boshlanishida Muqaddas Ruhning yog‘dirilishi orqali qimmatli urug‘ning unib chiqishiga sabab bo‘lish uchun berilgan ‘avvalgi yomg‘ir’ kabi, o‘rim-yig‘imning pishib yetilishi uchun uning oxirida ‘keyingi yomg‘ir’ ham beriladi. ‘Shunda biz bilamizki, agar Rabbiyni bilishga intilib davom etsak; Uning chiqishi tong kabi tayyordir; U bizga yomg‘ir kabi, yerga yog‘adigan keyingi va avvalgi yomg‘ir kabi keladi.’ Hosea 6:3. ‘Shunday ekan, ey Sion farzandlari, xursand bo‘linglar va Egangiz Xudovandda shodlaninglar; chunki U sizlarga avvalgi yomg‘irni me‘yorida berdi, va sizlar uchun yomg‘irni, avvalgi yomg‘irni ham, keyingi yomg‘irni ham yog‘diradi.’ Joel 2:23. ‘Oxirgi kunlarda, deydi Xudo, Men O‘z Ruhimdan har bir jonga to‘kaman.’ ‘Va shunday bo‘ladiki, Rabbiyning ismini chaqirgan har kim najot topadi.’ Acts 2:17, 21.”

“Injilning buyuk ishi, uning boshlanishini belgilagan Xudoning qudrati namoyon bo‘lishidan kamroq bir namoyon bilan yakun topmasligi kerak. Injilning boshlanishida ilk yomg‘irning to‘kilishida bajo bo‘lgan bashoratlar, uning yakunida kechki yomg‘irda yana bajo bo‘lishi kerak. Mana, havoriy Butrus ko‘z tikkan ‘orom berish zamonlari’ shulardir; u shunday degan edi: ‘Shunday ekan, tavba qilinglar va gunohlaringiz o‘chirilishi uchun Xudoga qaytinglar, toki Rabbimiz huzuridan orom berish zamonlari kelsin; va U Iso Masihni yuborsin’. Havoriylar 3:19, 20.” Buyuk kurash, 611.